

ÇOCUK ODASI TASARIMINDA MONTESSORIE YAKLAŞIMININ UYGULANMASI

Nihan ÜNAL^a

^aAntalya Belek Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, İçmimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü, TÜRKİYE

* Sorumlu Yazar: nihan.unal@belek.edu.tr

(Geliş/Received: 11.03.2024; Düzeltme/Revised: 29.03.2024; Kabul/Accepted: 31.03.2024)

ÖZ

İtalyan pedagog ve ülkesinin ilk kadın doktoru olan Maria Montessori tarafından oluşturulmuş Montessori yöntemi, dünya çapında kabul edilmiş ve uygulanmakta olan bir eğitim yaklaşımıdır. Çocukların mevcut potansiyellerinin en yüksek seviyelere çıkarılmasını amaçlayan bu sistem, onların kendi başlarına var olabildiklerini görmelerini sağlamaya odaklanmıştır. Bu odağı gerçekleştirmek ve eğitimin okulda ve evde verimli bir şekilde ilerlemesini sağlamak için ise iç mekan tasarım öğelerinden de destek alınmaktadır. Montessori yöntemi yalnızca bir eğitim modeli olarak değil tasarım yaklaşımı olarak da hayatlarımızda bir yer edinmiştir. Bu çalışmanın amacı Montessori yaklaşımının bir çocuk odasına uygulanması noktasında yapılabilecek uygulamaları detaylandırmak ve bu uygulamaların çocuklara ne gibi katkılar sağlayacağını belirtmektir.

Anahtar Kelimeler: Montessori, çocuk odası, tasarım.

APPLICATION OF MONTESSORI APPROACH FOR CHILDREN'S ROOM DESIGN

ABSTRACT

The Montessori method, created by Maria Montessori, an Italian pedagogue and her country's first female doctor, is an educational approach that is accepted and implemented worldwide. This system, which aims to maximize children's current potential, focuses on helping them see that they can exist on their own. In order to achieve this focus and ensure that education progresses efficiently at school and at home, support is also received from interior design elements. The Montessori method has gained a place in our lives not only as an education model but also as a design approach. The purpose of this study is to detail the applications that can be made when applying the Montessori approach to a child's room and to indicate what contributions these applications will make to children.

Keywords: Montessori, child's room, design.

1. GİRİŞ

19. yüzyılın sonlarında eğitime farklı bir bakış açısı getiren Maria Montessori, çalışmalarına zeka geriliği çocuklarla başlamış ve gözden çıkarılmış bu çocuklarda büyük gelişmelere imza atmıştır (Eratay, 2016). Çalışmaları sonucu çocukların zeka geriliğinin sebebinin doğuştan gelme ya da tıbbi bir durum olmadığını, pedagojik olarak çocukların eksik kalması sebebi ile oluştuğunu varsaymıştır (Montessori, 2016). Gözlemleri sonucu çocukların objelere değil çevrelerine dokunmaya, duyu organlarını aktif bir şekilde kullanmaya ihtiyaçları olduğu sonucuna varmıştır (Korkmaz, 2006). Vardığı bu sonucu yalnızca bir eğitim yaklaşımı olarak bırakmamış bir bütün olarak ele almıştır. Yapılı çevrenin eğitimi destekleyecek şekilde tasarlanması bu nedenle büyük önem taşımaktadır. Çalışmada öncelikle Montessori yaklaşımı irdelenecek sonrasında ise mekana yansımaları literatür taraması ışığında mevcut uygulamalar üzerinden gösterilecektir.

2. METOT

Ortaya çıkışı 19. Yüzyılın sonlarına dayanan bir yaklaşım olmasına rağmen, ülkemizde Montessori eğitimi üzerine çalışmalar 2000’li yılların başlarına kadar literatürde çok yer bulmamıştır. Sonrasında birçok özel kurumda yer bulmuş, tasarımcıların da dikkatini çemiştir. Bu çalışmada kullanıcılara çocukları için bir oda tasarlarken Montessori yaklaşımı sayesinde mekan aracılığı ile çocukları için ne gibi katkılar sağlayabileceklerini göstermek adına literatür taraması metodu ile bulunan bulgular ışığında bir tasarım fikri verilmektedir.

3. BULGULAR

Montessori yaklaşımı genel olarak çocuğun özgürlüğüne önem veren, sosyalleşmesini sağlayan ve çocuğa kendini önemli hissettiren, çocuğun kendi kendine öğrenmesini, keşfetmesini ve doğayla iç içe olmasını temel alan bir yaklaşımdır (İslamoğlu, 2018). Bu yaklaşımı somut bir hale getirebilmek adına Montessori metodu belli kavramlar üzerinden ilerlemektedir. Bu kavramların öne çıkan ana başlıkları Tablo 1.’de verilmiştir.

ACIKLAMA	KAVRAM
<ul style="list-style-type: none"> • Çocuğun kendi kendine öğrenmesini desteklemek • Çocuğu bedensel, ruhsal, entelektüel ve duygusal açıdan özgür bırakmak • Bağımsız öğrenme ve keşif duygusunu desteklemek • Kendi kendine yaparken/öğrenirken kendine güven duymasını sağlamak • Makul sınırlarda seçim ve hareket özgürlüğü sunmak 	ÖZGÜRLÜK
<ul style="list-style-type: none"> • Çocuğun erken yaşlarda başlayan ve oldukça duyarlı olduğu düzen duygusunu desteklemek • Hareketlerinde, davranışlarında ve alışkanlıklarında düzen kazanmasına yardımcı olmak • Çocuğa uygun, sade, estetik ve ilgi çekici olanı sunmak • Çocuk için kolay algılanabilir/ulaşılabilir bir çevre yaratmak 	DÜZEN
<ul style="list-style-type: none"> • Doğduğu andan itibaren bağımsızlık kazanmaya ve hareket etmeye çalışan çocuğun bu ihtiyaçlarını karşılamak • Düşünme ve öğrenmeyi geliştiren, zihinsel gelişim üzerinde etkili olan koşma, zıplama, eğlenme, oynama gibi fiziksel ihtiyaçları gidermek • Çocuğun doğasında var olan hareketin desteklenmesini açıklayan; 	HAREKET
<ul style="list-style-type: none"> • Birini bekleme, sabretme, iletişim kurma, istekleri erteleme, vazgeçme gibi bir takım sosyal/toplumsal davranış kalıplarını öğretmek • Yaş, cinsiyet, ırk gibi farklılıklarla bir arada yaşayabilmek • Ortak çalışma, oyun kurma gibi sosyal ihtiyaçların yanı sıra yalnız kalma, düşünme, dinlenme gibi bireyselliğe ait ihtiyaçları da karşılamak 	SOSYALLEŞME
<ul style="list-style-type: none"> • Gerçek yaşamı, yaşamın içinden geçerek öğrenmek • Yapararak ve yaşayarak öğrenmek • Çocuğun kopması olan ama çocuğa uygun boyutlardaki gerçek materyaller kullanmak 	GERÇEKLİK
<ul style="list-style-type: none"> • Zihinsel ve fiziksel gelişimi doğa aracılığıyla desteklemek • Keşfetmeyi, gözlemlemeyi, hayatın akışı, sorumluluğu, emek harcamayı öğrenmek • Sabretmeyi ve güven duygusunu içerisinde beklemeyi öğrenmek ve deneyimlemek • Toprak, su, hava, güneş, yağmur gibi doğal elementleriyle temas etmek 	DOĞA İLE İLİŞKİ

Tablo 1. Montessori Metot Kavramları (Türk & Sarı, 2020)

Montessori yöntemi, çocuklara kendi kendilerine yetebildiklerini göstererek onların özgüvenini, yaratıcılığını ve empati gücü gibi birçok olumlu davranışı ve özelliği geliştirmeyi amaçlamaktadır. Kaza tarafından 2021 yılında yapılan bir çalışmada, bu eğitim yaklaşımının çocukların yaratıcılığı üzerine etkileri araştırılmış ve sonuç olarak bu eğitimi alan çocukların almayan çocuklara göre yaratıcılıklarının daha gelişmiş olduğu gözlemlenmiştir (Kaza, 2021).

Başka bir çalışmanın sonucu olarak ise, Montessori eğitimi almış çocukların karşılaştıkları problemleri çözme becerilerinin daha yüksek olduğu ve sıkıntılı durumlarda tutumlarının daha olumlu olduğu saptanmıştır (Yücesan, 2017).

Bahsedilen katkıların çocukların hayatına kazandırılabilmesi için birçok eğitim kurumu yapının tasarım aşamasında Montessori yaklaşımından faydalanmaktadır. Bu çalışmada bu yaklaşımdan konutlarda da faydalanılmasının gerekliliğinin altı çizilmektedir. Konutlarda Montessori yaklaşımından faydalanabilmek adına tercih edilebilecek, Montessori kavramları ışığında tasarlanmış mobilyalar vardır.

Montessori yaklaşımının mekanda uygulanmasının ana çıkış noktası, çocukların ihtiyaç duydukları ya da istedikleri eşyalara veya oyuncaklara kendi başlarına ulaşabilmelerini sağlamaktır. Bu sayede özgüvenleri artacak ve kendi kendine yetebilen bireyler olma yönünde önemli adımlar atacaklardır. Bu durumu sağlaması amacı ile

tasarlanmış mobilyalardan biri Montessori yatağıdır. Şekil 1’de örneği verilen bu yatak, yüksekliğinin alçak olması sayesinde çocukların tek başına yataklarına çıkmasını ve yataklarından inmesini sağlamaktadır.

Şekil 1. Montessori yatak (URL 1)

Çocuk odalarında mobilya tasarımında kullanıma örnek gösterilebilecek bir başka ürün ise Montessori raflarıdır. Bu rafların tasarımı çocukların istedikleri oyuncaklara ya da kitaplara bir yetişkin desteği olmadan ulaşabilmelerini sağlamaktır. Şekil 2’de verilen örnekte görülebileceği üzere, bu raf tasarımları ayakları yere değecek şekilde tasarlanabilir. Bir başka seçenek ise uçan raf kullanımıdır. Bu rafların çocukların erişebileceği yüksekliğe montaj edilmesi sayesinde Montessori yaklaşımına uygun bir mobilya örneği haline gelecektir.

Şekil 2. Montessori raf (URL 2)

Montessori yaklaşımı ışığında bir çocuk odasında kullanılacak bir başka mobilya ise Montessori askısıdır. Şekil 3’de verilen bu askı örneği sayesinde çocuklar elbiselerini rahat bir şekilde görürler ve giymek istedikleri parçaları kendileri seçerek giyerler. Bu sayede giyinme

kavramı üzerinden de yeterliliklerinin farkına varırlar ve ihtiyaçlarını kendileri karşılarlar. Bu durum çocuğun bireyselliğine katkı sağlamaktadır.

Şekil 3. Montessori askı (URL 3)

Maria Montessori’nin gözlemleri sonucu vardığı bir başka sonuç ise, çocukların küçük, tanımlı ve sürünerek girebilecekleri rahat yerleri tercih ettikleriydi. Bu durum ışığında üretilen bir başka mobilya ise, çocuk odalarında kullanılacak olan okuma çadırıdır. Bu çadır sayesinde çocuklar kişisel alanlarını kontrol altına alarak kendilerine rahat bir yer edinmiş olurlar. Şekil 4’te verilen çadır görseli bu tanıma uygun bir çadır olup, çocuklar için keyifli bir okuma köşesi oluşturmaktadır.

Şekil 4. Okuma çadırı (URL 4)

4. SONUÇ

Geleceğimiz olan çocukların erken yaşta bireysel gelişimlerini desteklemek amacı ile yapılmış çevrede Montessori yaklaşımının kullanılması onlara olumlu anlamda birçok katkı sağlamaktadır. Bunlar; özgüven artışı, yaratıcılığın gelişmesi, empati gücü, bilişsel kazanımların artması, matematik becerilerinin gelişmesi, okul başarılarının artması, motor becerilerinin artması, sosyal gelişimlerinin artması, yardımlaşma davranışının artması, problem çözme yeteneklerinin gelişmesi, stres karşısında daha sakin kalma ve iletişim becerilerinin gelişmesi olarak sıralanabilir.

Her ebeveynin çocuğu için bir kazanım olarak edinmesini isteyeceği bu katkılar, montessori yaklaşımının mekana yansımaları sayesinde, çocukların kendi odası üzerinden de desteklenebilir. Uyku saati veya kalkma saati geldiğinde bir yetişkine ihtiyaç duymadan yataklarını kullanabilmeleri, istedikleri oyuncak veya kitabı kendi uğraşlarıyla alabilmeleri, giyecekleri kıyafeti kendi başlarına seçip askıdan almaları ve doğru ölçekte kurulacak bir mutfak örneğinde tehlike içermeyen eylemleri gerçekleştirmeleri makalede açıklanan gelişimleri destekleyecek tasarım kararlarıdır.

KAYNAKLAR

Eratay, E. (2016). Montessori Yönteminin Etkililiği. Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi, Cilt 1, Sayı No 1, s.11-19.

İslamoğlu, Ö. (2018). Interaction Between Educational Approach and Space: The Case of Montessori. EURASIA Journal of Mathematics, Science and Technology Education, Vol 14, Issue 1, p.265-274.

Kaza, Ö. (2021). Montessori eğitimi ile okul öncesi eğitim programı uygulanan okul öncesi öğrencilerinin yaratıcı düşünme becerilerinin incelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Samsun.

Korkmaz, E. (2006). Montessori Metodu Eğitimde Bir Alternatif. Ankara: Algı Yayın.

Montessori, M. (2016). Çocuğun keşfi. İstanbul: Kaktüs Yayınları.

Türk, S., & Sarı, R. (2020). Montessori Okullarında Mekan Kavramları Okumak. Sanat ve Tasarım Dergisi, Cilt 1, Sayı No 82, s.82-105.

Yücesan, Y. (2017). Montessori eğitiminin okul öncesi dönem çocukların problem çözme becerileri ve problem davranışları üzerine etkisinin incelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Karabük Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Karabük.

URL 1 <https://www.montessoriup.com/montessori-bedroom/> Erişim tarihi: 02.03.2024

URL 2 <https://www.montessoriup.com/montessori-bedroom/> Erişim tarihi: 02.03.2024

URL 3 https://www.etsy.com/listing/777319594/children-wardrobe-wood-clothing-rack?zanpid=10723_1711741649_c88418c165785ab16c2a78d24f17fed6&utm_medium=affiliate&utm_source=affiliate_window&utm_campaign=eu_buyer&utm_content=764827&sv1=affiliate&sv_campaign_id=764827&utm_term=0&awc=10723_1711741649_c88418c165785ab16c2a78d24f17fed6

URL 4 https://www.amazon.com/TazzToys-Teepee-Lights-Feathers-Waterproof/dp/B07D6RNHSJ?&linkCode=s11&tag=montessoritoys-20&linkId=49e517897b3f1ccd981d7e78e25f9398&language=en_US&ref_=as_li_ss_tl Erişim tarihi: 03.03.2024